

IV

(Informacije)

INFORMACIJE INSTITUCIJ, ORGANOV, URADOV IN AGENCIJ EVROPSKE
UNIJE

SVET

Sklepi Sveta o zvišanju ravni osnovnih znanj v okviru evropskega sodelovanja za šole 21. stoletja

(2010/C 323/04)

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

mladimi in izboljšajo šolski uspeh učencev iz migrantskih družin oziroma učencev iz prikrajšanih skupin ⁽³⁾.

OB UPOŠTEVANJU:

Priporočila Evropskega parlamenta in Sveta iz leta 2006 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje ⁽¹⁾, v katerem je predstavljen evropski referenčni okvir osmih ključnih kompetenc, ki naj bi jih vsi mladi razvili med začetnim izobraževanjem. Pridobitev osnovnih znanj ⁽²⁾ pri bralni pismenosti, matematiki in naravoslovju na šolski ravni je bistvena za razvoj ključnih kompetenc v celotnem krogu vseživljenjskega učenja. Ta znanja se razvijajo pri usvajanju ključnih kompetenc, ko učenci razumevajo in obvladujejo vse bolj zahtevne informacije ter tako razvijajo lastnosti, kot so reševanje problemov, kritično razmišljanje, dajanje pobud in ustvarjalnost,

3. Novembra 2008 je bila v sklepih Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, določena agenda za evropsko sodelovanje v šolstvu ⁽⁴⁾, obenem pa je bilo poudarjeno, da se ne stori dovolj za doseg ciljev na področju bralne pismenosti. Svet se je strinjal, da je treba zagotoviti in izboljšati usvajanje bralne pismenosti in računstva kot bistvenih elementov ključnih kompetenc. Države članice so bile pozvane, naj s sodelovanjem zlasti zvišajo raven pismenosti in računstva ter spodbudijo večje zanimanje za matematiko, naravoslovje in tehniko.

IN GLEDE NA NASLEDNJE:

1. Eden od trinajstih ciljev, zastavljenih leta 2002 v delovnem programu Izobraževanje in usposabljanje 2010, je bil izboljšanje bralne pismenosti. To je bila tudi ena od petih referenčnih ravni povprečne evropske uspešnosti („evropskih meril uspešnosti“), ki jih je leta 2003 določil Svet: do leta 2010 bi se namreč v Evropski uniji moralo število petnajstletnikov, ki dosegajo slabe rezultate v bralni pismenosti, zmanjšati za najmanj 20 % v primerjavi z letom 2000. Drugo merilo uspešnosti, povezano z matematiko, naravoslovjem in tehniko, ki bi ga bilo ravno tako treba izpolniti do leta 2010, je bilo najmanj 15-odstotno povečanje skupnega števila diplomantov na teh področjih.

2. Evropski svet je marca 2008 ponovno pozval države članice, naj občutno zmanjšajo število funkcionalno nepismenih med

4. S Sklepi sveta o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju („ET 2020“) iz maja 2009 ⁽⁵⁾ sta ponovno oživela pomen pismenosti in računstva kot bistvenih elementov ključnih kompetenc ter vprašanje, kako narediti matematiko, naravoslovje in tehniko privlačnejše. Namen novega merila uspešnosti, ki ga je Svet sprejel v tem okviru, je doseči ustrezno raven osnovnih znanj pri branju, matematiki in naravoslovju, in sicer z zmanjšanjem deleža posameznikov s slabimi rezultati pri branju, matematiki in naravoslovju na manj kot 15 %.

5. V Skupnem poročilu Sveta in Komisije o napredku pri izvajanju delovnega programa „Izobraževanje in usposabljanje 2010“ iz leta 2010 ⁽⁶⁾ je bil poudarjen pomen partnerstva med izobraževalnimi zavodi in trgov del kot načinom za krepitev kompetenc in pridobitev uvida v poklicno življenje

⁽¹⁾ Priporočilo 2006/962/ES Evropskega parlamenta in Sveta, (UL L 394, 30.12.2006, str. 10).

⁽²⁾ Izraz „osnovna znanja“ se za namene tega besedila razume kot osnovna znanja na področju branja, matematike in naravoslovja, kot je navedeno v novem evropskem merilu uspešnosti v strateškem okviru ET 2020.

⁽³⁾ Dok. 7652/08, odstavek 15, str. 10.

⁽⁴⁾ UL C 319, 13.12.2008.

⁽⁵⁾ UL C 119, 28.5.2009.

⁽⁶⁾ UL C 117, 6.5.2010.

in poklicne poti. Programi za sodelovanje med šolami, univerzami in industrijo po mnenju strokovnjakov pozitivno vplivajo na učenje matematike, naravoslovja in tehnike.

6. Države članice so se na zadnjem zasedanju Evropskega sveta junija 2010 dogovorile o cilju, da je treba izboljšati raven izobrazbe v okviru strategije za rast in delovna mesta Evropa 2020 ⁽¹⁾, ki obravnava vprašanje osnovnih znanj kot sestavni del agende za „pametno rast“ in „vključujočo rast“ ter prispeva k vodilnim pobudam, denimo k pobudi *Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta* ter k *Digitalni agendi*;

OB UGOTAVLJANJU NASLEDNJEGA:

1. V izobraževanju in usposabljanju v EU je bil v zadnjem desetletju dosežen splošen napredek, vendar pa evropska merila uspešnosti, dogovorjena za leto 2010, niso bila izpolnjena. Pravzaprav se je znanje branja in matematike petnajstletnikov v Evropi na splošno poslabšalo. Delež posameznikov, ki dosegajo slabe rezultate pri branju, se je povečal z 21,3 % v letu 2000 na 24,1 % v letu 2006 ⁽²⁾, pri matematiki pa z 20,2 % na 24 %. ⁽³⁾ Povprečni delež posameznikov s slabimi rezultati v naravoslovju v državah članicah je leta 2006 znašal 20,2 % ⁽⁴⁾.
2. Dokazano je tudi, da na učenčevo uspešnost pri doseganju osnovnih znanj vpliva socialno-ekonomsko ozadje in stopnja izobrazbe staršev. V vseh državah članicah, za katere obstajajo primerljivi podatki, je uspeh učencev iz migrantskih družin pri branju, matematiki in naravoslovju slabši od tistih, ki jih dosegajo domači učenci ⁽⁵⁾.
3. Evropa se v zadnjih desetletjih sooča z naraščajočim povpraševanjem po kvalificiranih človeških virih na področju matematike, naravoslovja in tehnike. Čeprav je bilo ustrezno evropsko merilo uspešnosti za leto 2010 izpolnjeno, pa potrebe, ki so bile podlaga zanj, še vedno obstajajo. Stopnje uspešnega dokončanja študija so se na splošno dvignile, predvsem zaradi računalništva in razširjene uporabe računalnikov, rast pa je bila precej šibkejša v matematiki, statistiki in tehničnih vedah, medtem ko je v fiziki celo upadla. Poleg tega so študentke na teh področjih še vedno močno v manjšini ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Dokumenta EUCO 7/10 z dne 26. marca 2010 in 13/10 z dne 17. junija 2010.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc34_en.htm

⁽³⁾ PISA 2006. (BG in RO sta vključeni v podatke za leto 2006, ne pa za leto 2003.).

⁽⁴⁾ Opomba: Primerljivi podatki za leto 2000 niso na voljo.

⁽⁵⁾ PISA 2006.

⁽⁶⁾ Glej „Napredek pri doseganju lizbonskih ciljev v izobraževanju in usposabljanju: kazalniki in merila uspešnosti – 2009“, poglavje III, str. 97, Razlika med spoloma pri diplomantih matematike, naravoslovja in tehnike.

4. Obstaja veliko pobud za izboljšanje bralne pismenosti v državah članicah, obstajajo pa tudi nacionalni, regionalni in lokalni ukrepi za izboljšanje odnosa do matematike in naravoslovja ter pridobitve znanj na teh področjih. Poleg tega so mnoge države članice v zadnjih letih v svoje politične programe vključile vprašanja, povezana s pridobitvijo znanj iz matematike in naravoslovja ter odnosom do njiju. Obenem so za izboljšanje naravoslovnega izobraževanja v šolah namenile znatna finančna sredstva. Programi za zgodnje usvajanje osnovnih znanj in individualizirane pristope k učenju postajajo posebne strategije v večini držav ⁽⁷⁾;

IN OB OPOZARJANJU NA NASLEDNJE:

Zlasti v zvezi z matematiko, naravoslovjem in tehniko:

1. Študije o matematiki, naravoslovju in tehniki po postopku odprte metode usklajevanja so pokazale, da lahko inovativne pedagoške oblike in visokokvalificirani učitelji izboljšajo odnos učencev do teh predmetov in njihovo uspešnost pri njih. Zaradi tega bi se več učencev lahko odločilo za študij teh predmetov na višji ravni, s čimer bi se eventualno lahko povečalo tudi število diplomantov s področja matematike, naravoslovja in tehnike.
2. V poročilu Komisije iz leta 2007 z naslovom *Naravoslovno izobraževanje* zdaj: prenovljena pedagogika za prihodnost Evrope ⁽⁸⁾ so bili priporočeni večja uporaba naravoslovnega izobraževanja z raziskovanjem, premagovanje izoliranosti učiteljev naravoslovja s povezovanjem v mreže, namenjanje posebne pozornosti odnosu deklet do matematike, naravoslovja in tehnike ter odpiranje šol širši skupnosti –

PRIZNAVA NASLEDNJE:

1. Uvajanje osnovnih znanj, ki je temelj za razvoj ključnih kompetenc za vse državljane v okviru vseživljenjskega učenja, bo imelo ključno vlogo pri izboljšanju zaposljivosti, socialne vključenosti in osebne izpolnitve državljanov. Zato si je treba prizadevati za omejevanje slabih uspehov v izobraževanju in socialne izključenosti.
2. Dobra raven bralne pismenosti in računstva skupaj z dobrim razumevanjem osnovnih načel narave in temeljnih naravoslovnih konceptov je osnova za pridobitev ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje, zato si je treba zanj prizadevati že v zgodnjem otroštvu.

⁽⁷⁾ Skupno poročilo o napredku pri doseganju lizbonskih ciljev (COM(2009) 640).

⁽⁸⁾ Pripravi ga je skupina strokovnjakov na visoki ravni s področja naravoslovnega izobraževanja pod vodstvom poslanca Evropskega parlamenta Michela Rocarda. Glej http://www.ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/report-rocard-on-science-education_en.pdf

3. Osnovni znanji bralna pismenost in matematika sta tudi temeljni sestavini kompetence „učiti se učiti“: posameznikom pomagata dostopati do novih znanj in spretnosti, jih pridobiti, predelati, usvojiti in posredovati ter jim pomagata, da postanejo samostojni učenci.
4. Na podlagi mednarodnih podatkov, vključno s študijama PISA in TIMSS, so bile ugotovljene sistemske težave, kot so razlike med šolami in različna ozadja učencev (na primer zaradi družbeno-gospodarskih okoliščin, izobrazbene ravni staršev, razpoložljivosti opreme IKT doma itd.), kar so dejavniki, ki vplivajo na uspešno usvajanje branja, matematike in naravoslovja.
5. Pomembni dejavniki za doseganje visokokakovostnih učnih rezultatov so kvalifikacije, kompetence in prizadevnost učiteljev, vodstva šol in pedagogov, ki izobražujejo učitelje. Zato je bistvenega pomena, da se učiteljem in vodstvu šol zagotovi najvišji standard začetnega izobraževanja, pripravnosti in stalnega strokovnega razvoja, in sicer ob pomoči služb, ki zagotavljajo potrebne izobraževalne in strokovne podporne storitve.
6. Za doseg novega, ambicioznega merila uspešnosti, določenega v strateškem okviru „ET 2020“, bo potrebnih več učinkovitih nacionalnih pobud. Upad gospodarstva in demografski izziv poudarjata, kako nujno je, da se karseda izboljša učinkovitost in zagotovi večja pravičnost šolskih sistemov ob stalnih učinkovitih naložbah v izobraževanje in usposabljanje, da bi se lahko soočili z zdajšnjimi in prihodnjimi gospodarskimi in družbenimi izzivi;

SOGLAŠA Z NASLEDNJIM:

Pri obravnavi zapletenega vprašanja, kako izboljšati bralno pismenost ter znanje iz matematike, naravoslovja in tehnike, je treba pozornost nameniti naslednjemu:

1. Oblikovanje učnega programa

Med drugim bi lahko zajemalo: zgođen začetek pridobivanja osnovnih znanj, celosten pristop k izobraževanju, ki zajema razvoj vseh sposobnosti posameznega otroka, uporabo novih ocenjevalnih metod in njihovega učinka na učni program, uporabo inovativnih pedagoških pristopov, kot sta naravoslovno izobraževanje z raziskovanjem in učenje z reševanjem konkretnih problemov pri matematiki in naravoslovju, nenehno namenjanje pozornosti bralni pismenosti na vseh stopnjah izobraževanja, ne le v predšolskem in zgodnjem šolskem obdobju, in več individualiziranih pristopov k poučevanju in učenju.

2. Motivacija za bralno pismenost ter matematiko, naravoslovje in tehniko

Izkazalo se je, da na izboljšanje ravni branja bistveno vplivajo bralna kultura doma (knjige, časopisi, otroške knjige) in v šoli, zgodnje opismenjevanje še pred vpisom v šolo, bralne navade staršev in njihov odnos do branja, zanimanja učencev, samoučinkovitost in udeležba v bralnih dejavnostih v šoli in zunaj nje. Učne metode bi morale bolje upoštevati naravno vedoželjnost otrok za matematiko in naravoslovje že od zgodnjega otroštva. Pomembno je pomagati otrokom, da postanejo samostojni, motivirani učenci, ki jim pismenost ter uporaba matematičnih in naravoslovnih kompetenc postaneta del vsakdanjika.

3. Vpliv novih tehnologij na osnovna znanja in njihova uporaba v pomoč učencem, da postanejo samostojni in ohranijo motivacijo

Te tehnologije, kot je razširjena uporaba medmrežja in mobilne tehnologije, so spremenile naravo in dojemanje bralne pismenosti v 21. stoletju. Vpliv novih tehnologij na branje otrok ter njihove matematične in naravoslovne kompetence bi bilo treba preučiti, da bi lahko zagotovili ustrezne metode, s katerimi bi lahko izkoristili možnosti teh tehnologij za nove oblike učenja.

4. Vidik spola

Pri bralni pismenosti, matematiki in naravoslovju so velike razlike med spoloma, tako glede odnosa do teh področij kot uspešnosti na njih. Deklice so običajno bolj motivirane za branje kot dečki in tudi berejo bolje. Razlike med spoloma pri uspešnosti v matematiki, naravoslovju in tehniki niso tako velike kot pri branju. Odločitve o izobraževanju so še vedno v veliki meri sprejete na podlagi stereotipnih predstav o spolih. Dečki kažejo več zanimanja za dodatni študij in poklicno pot na področju matematike, naravoslovja in tehnike kot dekllice. Razloge, na katerih temeljijo te težnje, bi bilo treba dodatno preučiti, najti pa bi bilo treba tudi učinkovite strategije za zmanjšanje razlik med spoloma, tako v uspešnosti na teh področjih kot v odnosu do njih ⁽¹⁾.

5. Narava zveze med okoljem, iz katerega prihaja učenec (družbeno-gospodarski in kulturni vidik), in ravno usvojitve osnovnih znanj

Učenci, ki prihajajo iz socialno in ekonomsko manj ugodnega okolja in/ali iz migrantstkih družin, zlasti tisti, ki govorijo drug jezik kot jezik države gostiteljice, bodo v šoli verjetno manj uspešni. Vpliv družbenega profila učencev in njihovih družin se zdi večji v šolah, kjer je število prikrajšanih učencev večje ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Glej *Gender differences in educational outcomes: a study on the measures taken and the current situation in Europe* (Razlike med spoloma pri učnih rezultatih: študija sprejetih ukrepov in trenutno stanje v Evropi (Eurydice, 2010)).

⁽²⁾ PISA 2006 (OECD, 2007), Sporočila programa PISA 2000 (OECD, 2004).

6. Učitelji in pedagogi, ki izobražujejo učitelje

V ospredju začetnega izobraževanja učiteljev, pripravništva in njihovega stalnega strokovnega razvoja bi morala biti razvijanje in uporaba kompetenc, ki jih potrebuje učitelj katerega koli predmeta, da na primarni in sekundarni stopnji spodbudi pridobivanje osnovnih znanj (zlasti bralne pismenosti). Da bi premostili pomanjkljivosti v strokovni usposobljenosti, bi bilo poleg tega treba več pozornosti nameniti predmetnemu poučevanju pri vseh, ki se specializirajo za poučevanje osnovnih znanj (zlasti matematike, naravoslovja in tehnike). V tem smislu bi lahko bilo koristno spodbujati vzpostavljanje mrež med učitelji matematike, naravoslovja in tehnike ter povezovati poučevanje matematike, naravoslovja in tehnike z raziskovanjem in znanostjo ter trgom dela. Poleg tega bi si bilo treba dodatno prizadevati za rešitev splošnega neravnovesja v učiteljskem poklicu in narediti poučevanje privlačnejše tudi za moške, da bi učenci lahko imeli vzornike v obeh spolih.

7. Šolski etos in značilnosti

Zajema poudarek na poučevanju branja, inovativnem poučevanju in učenju, kakovosti šolskega življenja, lokacijo in velikost šole ter njeno odprtost zunanjemu svetu in sodelovanju s starši in različnimi zainteresiranimi stranmi.

V SKLADU S TEM POZIVA DRŽAVE ČLANICE, NAJ:

1. pripravijo ali dodatno razvijejo strateške nacionalne pristope za večjo uspešnost učencev pri bralni pismenosti, matematiki in naravoslovju, pri čemer naj posebno pozornost namenijo učencem, ki prihajajo iz socialno in ekonomsko manj ugodnega okolja;
2. preučijo in ocenijo učinkovitost obstoječih pristopov na nacionalni ravni, da bodo lahko nadalje prispevale k oblikovanju trdne podlage za politično ukrepanje;

POZIVA KOMISIJO, NAJ:

1. ustanovi skupino strokovnjakov na visoki ravni, katerih naloga bi morala biti preučitev obstoječih raziskav, študij in mednarodnih poročil o bralni pismenosti v zvezi z vprašanji, izpostavljenimi v teh sklepih. Ta skupina bi morala preučiti, kako bi na podlagi uspešnih primerov političnega

ukrepanja najsmotrnejše in najučinkoviteje podprli bralno pismenost skozi celotno obdobje vseživljenjskega učenja, nato pa zbrati ugotovitve in do prve polovice leta 2010 pripraviti predloge za podporo političnim ukrepom držav članic;

2. kot nadaljnje ukrepanje na podlagi opravljenega dela združenja matematičnih, naravoslovnih in tehničnih ved („MST Cluster“) v okviru odprte metode usklajevanja ustanovi tematsko delovno skupino, sestavljeno iz oblikovalcev politike in strokovnjakov iz držav članic, ki bo pomagala čim prej izpolniti novo merilo uspešnosti „ET 2020“;
3. pospeši medsebojno učenje ter ugotavljanje in širjenje dobrih praks med državami članicami pri pridobivanju osnovnih znanj ter spremlja ukrepanje za izpolnitev merila uspešnosti „ET 2020“ in poroča o napredku;

TER POZIVA DRŽAVE ČLANICE IN KOMISIJO, NAJ:

1. zagotovijo, da se bodo generalni direktorji, ki so pristojni za šolsko izobraževanje, po potrebi srečevali, da bi se seznanili z doseženo stopnjo napredka političnega sodelovanja na področju šolskih zadev v Evropi, obveščali nacionalne oblikovalce politik in razpravljali o prednostnih nalogah za nadaljnje delo na ravni EU na tem področju ter da bodo z zaključki takšnih razprav široko seznanjene vse zainteresirane strani, po potrebi pa bodo o teh njih razpravljali tudi ministri;
2. spodbujajo možnosti za razvijanje skupnih pilotnih projektov med državami članicami, s katerimi naj bi prek inovativnih pristopov izboljšali osnovna znanja vseh mladih. Projekti naj bi bili prostovoljni in bi temeljili na skupaj dogovorjenih merilih, bili bi predmet skupne ocene in izhajali iz obstoječih instrumentov EU;
3. za doseganje navedenih ciljev uporabijo vsa ustrezna sredstva, vključno s sredstvi iz odprte metode usklajevanja, programom za vseživljenjsko učenje, Sedmim okvirnim programom za raziskave in tehnološki razvoj ter – v skladu z nacionalnimi prednostnimi nalogami – sredstva iz Evropskih strukturnih skladov.